
Pogledi na pobudo Dve Gorici, eno mesto

Author(s): Sergij PELHAN

Source: *Urbani Izziv*, No. 14, INOVATIVNO MESTO (november 1990), pp. 48-50

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44179954>

Accessed: 25-09-2018 14:33 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Sergij PELHAN

Pogledi na pobudo Dve Gorici, eno mesto

Polemike glede moje pobude o poglabljanju stikov med obema Goricama, ki so izraženi pod geslom Dve Gorici, eno mesto, se nadaljujejo na obeh straneh meje. Če izvzamem nekorektnost in pritlehnost nekaterih kritik dani pobudi, menim, da je odziv koristen, saj nas opozarja, da je vredno razmišljati o problemih sožitja prebivalcev ob meji.

Ker pa so kritične opombe glede moje pobude pokazale predvsem na to, da velik del kritikov ne pozna vsebine predlogov, je prav, da o tem in o vzrokih za to pobudo zapišem nekaj misli. V časopisih na obeh straneh meje postaja opazno predvsem, da večina kritikov ne pozna vsebine pobude.

Poskusno reševanje in načrtovanje skupnih zadev

Znano je, da traja sodelovanje med mestoma Nova Gorica in Gorica že dobrih 25 let in da je bilo v pravkar minulem desetletju še posebej uspešno. Dobro sodelovanje na tem delu slovenske meje z Italijo je prav gotovo zasluga vrste faktorjev med njimi gre tudi zasluga aktivni vlogi Slovencev v Gorici in dejstvu, da sta mesti z več vidikov praktično že eno mesto. Pa vendar bi lahko ugotovili, da dosedanji koncept sodelovanja kaže na nizek nivo integracije prebivalcev obeh mest in da sodelovanje tako, kot je zastavljeno, vodi le v smer, za katero se zavzema novogoriški Demos: "... krepitve obojestranskega pragmatičnega sodelovanja dveh Goric - dveh mest partnerjev." Prepričan pa sem, da ostajati pri dosedanjem konceptu razvoja dveh mest, konceptu, ki je mesti razvijal v celoti sami zase, ni več produktivno. Upoštevati moramo zgodovinsko dejstvo, da je Gorica na začetku tega stoletja bila pomembno središče celotne goriške regije, da je Nova Gorica nastala prav zaradi izgube tega centrakot njen dvojček v

določenih političnih razmerah, nastalih po drugi svetovni vojni. Upoštevajoč bistvene spremembe v Evropi danes, že omenjene dobre sosedske odnose med obema mestoma in nenazadnje voljo pri odpiranju in graditvi novih odnosov tudi v tem našem koncu Evrope, postaja smiselno in nujno zastaviti razvoj obeh mest in odnosov med njima na drugačno, višjo raven. Skratka, poiskati je potrebno novo vizijo razvoja obeh mest v korist prebivalcev ob meji, vizijo, po kateri bomo odslej mesti gradili kot eno mesto. To pa pomeni, da načeloma in praktično ne bomo več podvajali kapacitet na področju gospodarstva, trgovine, komunalne in družbene infrastrukture, skupne problemov ne bomo razreševali vsak posebej in celo v škodo soseda, kot se je dogajalo nemalokrat po vojni. Ideja Dve Gorici, eno mesto pomeni, da naj bi skupno izkoriščali proste kapacitete, ki že obstajajo na mnogih področjih, če navedem samo MIP-ovo klavnico, staje za živino v brezcarinski coni, športne, zdravstvene, šolske, kulturne prostore in še druge usluge. Celo več, ideja pomeni, da naj bi skupne probleme, ki so že odprti, reševali s skupnim načrtovanjem od urbanističnega do komunalnega področja. Skupni so nam ekološki problemi, v tem okviru posebej vprašanje onesnaževanja voda in zraka, zato je v interesu obeh mest skupna čistilna naprava, skupno načrtovanje razvoja mesta, od razreševanja zaposlitve in vsakršne druge problematike, kjer imamo stične točke. Moj predlog pa ne vsebuje administrativne in upravne združitve obeh mest, kot mi podtikajo novogoriški Demos in nekateri kritiki. Za pričo naj citiram Maria Brancatija, enega od vodilnih mož posoške krščanske demokracije, ki je kritike sedaj že sporne pobude na italijanski strani zavrnil v Piccolu z dne 22. 7. 1990: "Vsak lahko opazi prednosti za obe strani, ki bi jih prineslo usklajeno reševanje

skupnih problemov, kot so onesnaževanje, kanalizacija, poplave, avtoceste, urbanizem, terminal, turizem in še mnogo drugih stvari, katerih skupno načrtovanje nas lahko samo veseli. To ne pomeni združevanja mest v smislu spreminjanja njune etnične identitete, česar Pelhan ni nikoli predlagal ali župan Scarano sprejel. Skupno mesto je geslo, pod katerim ne bomo nikoli mogli razumeti skupnega upravljanja obeh mest, saj bi to bila fantazijska politika. Italijanski državljani bodo ostali prebivalci Gorice in jugoslovanski državljani prebivalci Nove Gorice, vsak v svoji državi. Gre enostavno za to, da se izrečenim namenom sodelovanja da konkretno in učinkovito vsebino."

K tem besedam g. Brancatija nimam kaj dodati, saj so najboljši odgovor mojim kritikom. Je pa dejstvo, da bo to, kar je danes še utopija, jutri ali pojutrišnjem tudi že realnost. V tem poglavju pobuda Dve Gorici, eno mesto nedvomno tudi predpostavlja, da bo ob splošnem razvoju v Evropi prej ali slej prišlo tudi do odprave meja. V časih, ki jih živimo, pa je realno le to, da bi obe Gorici združevali na gospodarskem, urbanističnem, sociološkem in drugih nivojih z vednostjo o tem, da meja ostaja in z njo tudi obe mesti vsako v svoji državi. Toda z vednostjo tudi o tem, da meja ne pomeni ograje, preko katere ne bi smeli pogledati in sodelovati s sosedi onstran nje. In tudi z vizijo o tem, da bo tudi ta meja prej ali slej izginila.

Skupnemu mestu pridobiti status evropskega mesta

Naslednje, kar vsebuje moja pobuda in kar sem dal v razmislek goriški upravi ter je nalletelo na velik odmev predvsem pri sogovornikih in v italijanskih sredstvih javnega obveščanja, je razmislek o tem, da bi skupaj poskušali uveljaviti status evropskega mesta za obe Gorici. Nova Gorica in Gorica lahko postaneta zaradi svoje zgodovinske preteklosti, nacionalne mešanosti prebivalcev (v obeh mestih živijo Slovenci, Furlani, Italijani), dobrih sosedskih od-

nosov in volje po graditvi nove evropske hiše laboratorij mednarodnih odnosov v vsakdanjem življenju prebivalcev. In da ne bo spet nespo-razumov - poseben status evropskega mesta ne pomeni zahteve po eksteritorialnosti Nove Gorice in Gorice. Pomeni le, da bi pripravili predloge, ki bi v obeh mestih pospeševali integracijo prebivalcev. Odgovorni v obeh mestih naj bi sprožali procese, ki bodo omogočali, da bodo prebivalci obeh mest po stoletju vsakršnih konfrontacij zaživel skupaj drug z drugim in začutili pripadnost skupnemu mestu. Koliko ljudi pa danes, ko vsakodnevno prestopajo mejo med obema mestoma na primer sploh ve, kateri muzeji, galerije in pomembne prireditve, ki si jih je vredno ogledati, so v sosednjem mestu, da ne rečem v sosednji ulici, ki je že onstran meje? Samo na tem področju je vredno, realno in potrebno sprožati vrsto uresničljivih pobud od informiranja prebivalcev, skupnih širšeobmejnih kulturnih in športnih prireditev, skupnih dvojezičnih prospektov in vodičev po obeh mestih. V evropskem parlamentu in EGS pa naj bi si pridobili podporo za uresničevanje projektov, ki bodo sprožali tovrstne procese. V tem pogledu kaže zastaviti skupne gospodarske projekte v brezcarinski coni, razmisliti o mednarodni sociološki razpravi, ki naj bi vsakih 5 let ugotavljala uresničevanje zamisli med prebivalci, skupnogimnazijsko mednarodno maturo, o centru za mednarodne humanistične posvete, izvajanju skupnih ekoloških, turističnih in drugih projektov ter raziskav.

Ne nazadnje, zakaj ne bi razmislili o uresničevanju demilitarizacije, začeni z uvajanjem demilitarizirane cone v obeh mestih? Kar nekaj strank je namreč volilcem v predvolilnem boju obljubilo zavzemanje za demilitarizacijo. Skratka, s tega vidika naj bi v Sloveniji in Jugoslaviji na področju mednacionalnih odnosov Nova Gorica pridobila poseben status eksperimentalne občine. Nekateri procese, za katere se zavzema sedanja vlada ob splošni težnji po vstopu v Evropo, podpiranju procesov združevanja v okviru dežel Alpe-

Jadran in še posebej v okviru srednjeevropskih držav Pentagonale, je mogoče uresničevati tudi z izvajanjem konkretnih predlogov sicer splošne pobude Dve Gorici, eno mesto.

Podpora vsakršnim procesom na lokalnih ravneh postaja v EGS s projektom Evropa 92 vse močnejša. Vloga mest in lokalnih uprav pri mednarodnem sodelovanju je tudi poudarjena v resoluciji Rotterdamski izziv, ki jo je sprejelo 400 mest maja letos v Rotterdamu.

Zamisel je uresničljiva in zanjo je dovolj utemeljenih osnov. Nedvomno pobuda ni uresničljiva v celoti že danes. Ko se odpravljamo na pot, pa je potrebno narediti prvi korak. Na tej poti smo že 25 let, od nas je odvisno samo, da jo nadzorujemo mogoče nekoliko odločneje kot doslej. Čas za to je dozorel.

V okviru pobude Dve Gorici, eno mesto torej danes ne gre za politično in upravno združitev obeh mest niti za to, da bi poslovenili italijansko Gorico ali poitalijančili slovensko Novo Gorico. Tudi ne gre za to, da bi en narod prevladoval nad drugim, da bi eni ali drugi zbrisali svoje simbole, zgodovinski spomin ali kulturno identiteto. Gre preprosto za to, da bi zaživel skupaj razvijajoč vsak svojo kulturo in običaje, a obenem poznavajoč in upoštevaajoč narodnostno inostale drugačnosti svojega sosedu. Utopično bi bilo misliti, da je mogoče vse to uresničiti že danes. Zanikali bi resnico, če bi mislili, da je to samo naše delo. Nedvomno so naši predhodniki že storili kar nekaj korakov v to smer. Res je, da jim je pogosto spodrsnilo, res pa je tudi, da je naša dolžnost, da storimo nadaljnje korake. To pa lahko naredimo le, če na tej poti upoštevaamo tako obstoječe ovire kot dane prednosti.

Gre enostavno za to, da bi obe upravi ob upoštevanju dejstva, da obe mesti ostajata v mejah svojih držav, sprožali procese, po katerih bi se prebivalci obeh mest med seboj vse bolj zblíževali in počutili prebivalce skupnega mesta. V tem smislu sem v pismu g. Ferigu, predsedniku CONI

iz Gorice tudi izrazil željo, da bi kmalu postala prebivalca skupnega mesta. Že danes je Gorica v marsikaterem pogledu tudi moje mesto, tako zaradi njene zgodovine, ki je zgodovina tudi mojega naroda, kot zaradi rojakov in znancev, živečih v njej, in ne nazadnje, ker mi je kot mesto v mnogočem blizu.

Ocenjujoč najrazličnejše elemente od skupne zgodovinske poti, dobre medsebojnega sodelovanja, vloge slovenske manjšine, procesov demokratizacije v Evropi in pri nas v Sloveniji, menim, da je čas na obeh straneh meje dozorel, tako da lahko pogumneje, skupno in brez nezaupanja ter strahov preteklosti začrtamo nov razvoj, ki nas pelje v razreševanje še vedno odprtih skupnih problemov in v skupno načrtovanje razvoja obeh mest. Čas, ko ne bomo več razvijali obeh mest vsakega zase ali celo v škodo svojega sosedu, kot smo to počeli na naši strani z neurejevanjem problemov onesnaženosti voda, poplav ali z zamolčevanjem usode deportirancev. Čas, ko tudi na italijanski strani slovenska manjšina ne bo vzbujala nepotrebnih strahov pri večinskem narodu, temveč ji bo ta dal vse pravice in zaščito, ki ji pripada, in jo boimel za bogastvo mesta in ne za njegovo nadlogo.

Dozorel je torej čas, ki omogoča opredelitev obeh mest za novo vizijo, ki predpostavlja, da je mogoče pri čisto praktičnih zadevah, kot so poplave, brezcarinska cona, avtoceste, urbanizem, zdravstvo, šolstvo in skupne večje športne in kulturne manifestacije ter raziskave naše preteklosti in sedanosti, načrtovati skupaj. V tem pogledu lahko že danes marsikaj storimo, da se bomo sosedje med seboj spoznali, da se bomo po stoletju, v katerem smo prepogosto živeli drug proti drugemu, začeli pripravljati na stoletje, ko naj bi zaživel drug z drugim. Naj obdobje vsakršnih konfrontacij, od ekonomskih, narodnostnih in političnih do ideoloških in vojnih, postane čim prej le naša skupna zgodovina.

Sergij Pelhan, predsednik skupščine občine Nova Gorica